

PERSMEDEDELING

Leeuwarden, 1 juli 2015

Historicus dr. Wiebe Bergsma overleden

Historicus dr. Wiebe Bergsma van de Fryske Akademy is afgelopen zondag plotseling overleden. Hij was sinds 1985 voor Fryske Akademy werkzaam als historicus voor de vroegmoderne tijd.

Als historicus laat Wiebe Bergsma een omvangrijk oeuvre na van circa zeventig titels. Daarin staan de reformatie in Friesland, vroegmoderne geleerden en stedelijke cultuur en hofleven in Leeuwarden ten tijde van de Gouden Eeuw centraal.

Wiebe Bergsma, geboren te Haulerwijk in 1955, studeerde in de zomer van 1981 af als cultureel antropoloog en historicus aan de Rijksuniversiteit Groningen. Al anderhalf jaar later, in april 1983, verdedigde hij aan diezelfde universiteit zijn proefschrift over de 16e-eeuwse Friese rechtsgeleerde en spiritualist Aggaeus van Albada. Bergsma's promotor, Edzo Waterbolk, had hem tot die snelle promotie aangespoord, maar bovenal tekent ze Wiebes brilte.

Bij zijn aanstelling aan de Fryske Akademy in 1985 nam Wiebe zich voor een omvangrijke studie te schrijven over de wijze waarop calvinisten langzamerhand hun gezag in Friesland vestigden. Dat boek, *Tussen Gideonsbende en publieke kerk*, verscheen in 1999. In deze studie toonde Wiebe overtuigend aan hoe de religieuze middengroepen, die hem dierbaar waren, weliswaar laat, maar onherroepelijk uit Friesland verdwenen in de halve eeuw tussen 1620 en 1670. Dat proces, zo betoogde Wiebe in zijn wellicht meest spraakmakende artikel 'Church, state and people', ging gelijk op met de geleidelijke verstarring die de Nederlandse samenleving in die periode doormaakte. Het is een beeld dat intussen gemeengoed is geworden bij historici.

Hans Cools, senior onderzoeker vroegmoderne geschiedenis bij de Fryske Akademy: 'Wiebe Bergsma schreef graag en opvallend vaak over geleerden. Maar daarbij ging het hem niet om de slippendragers van de macht. Zijn sympathie ging veeleer uit naar intellectuelen die min of meer noodgedwongen langs de zijlijn stonden, mannen die hun idealen bleven koesteren, ondanks de prijs die ze daarvoor in maatschappelijk opzicht betaalden. Zo iemand was Wiebe zelf ook.'

Bergsma was tot lid benoemd van de Fryske Akademy (in 1984) en van de Maatschappij der Nederlandse Letterkunde (in 1985). Daarnaast was hij als redacteur lange tijd verbonden aan het *Tijdschrift voor Nederlandse Kerkgeschiedenis*. Nog vlak voor zijn overlijden heeft Bergsma als gastredacteur de laatste hand gelegd aan een symposiumbundel van tijdschrift *It Beaken* over Erasmus en de Friezen.

Directie en medewerkers van de Fryske Akademy denken aan hem terug als een enthousiast, scherpzinnig en toegewijd wetenschapper. Wiebe Bergsma laat twee kinderen na.

Selectieve bibliografie van Wiebe Bergsma

Aggaeus van Albada (c. 1525-1587), schwenckfeldiaan, staatsman en strijder voor verdraagzaamheid, Meppel, 1983, 226 pp. (dissertatie Rijksuniversiteit Groningen)

'Church, state and people', in K. Davids & J. Lucassen eds., *A Miracle Mirrored. The Dutch Republic in a European Perspective*, Cambridge (Cambridge University Press), 1995, 1996-228 (vertaald als 'Kerk, staat en volk', in K. Davids & J. Lucassen eds., *Een wonder weerspiegeld. De Nederlandse Republiek in Europees perspectief*, Amsterdam (Aksant), 2005, 183-212.

Tussen Gideonsbende en publieke kerk. Een studie over het gereformeerd protestantisme in Friesland, 1580-1650, Hilversum (Verloren) en Ljouwert (Fryske Akademy), 1999, 652 pp.

'Grafstenen en rouwborden in context. Religie en cultuur in Cornjum en Leeuwarden ten tijde van Gorlaeus', *It Beaken*, 76 (2014), 106-169.

Enege gedenckwerdeghe geschiedenissen. Kroniek van de Friese militair Poppo van Burmania uit de Tachtigjarige Oorlog. Editie en inleiding W. Bergsma, Hilversum (Verloren), 2012, 230 pp.